

УДК 332.142.4

ПРОЦЕСИ БІЗНЕС ІНКУБУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Бойченко Е. Б.

PROCESSES OF INSURANCE BUSINESS AS TOOLS FOR THE DEVELOPMENT OF JOINT TERRITORIAL GROUPS

Boichenko E. B.

У статті обґрунтовано, що досягнення позитивних змін та забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад повинно відбуватися з урахуванням сучасних, прогресивних поглядів на економічний розвиток – як симбіозу усього нового, поєднання віртуального та реального світу. Доведено, що майже у багатьох громадах існують труднощі в освоєнні новітніх технологій. Обґрунтовано, що об'єднаним територіальним громадам України доцільно враховувати позитивний досвід Польщі в організації процесів бізнес інкубування, який може стати підґрунтям їх успішного розвитку.

Ключові слова: процеси бізнес інкубування, об'єднані територіальні громади, інноваційна діяльність, організація роботи бізнес інкубаторів

Вступ. Для досягнення позитивних змін та забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) недостатньо створити стратегію та узгодити цілі на засадах традиційних уявлень про ефективний розвиток території. Цей процес повинен відбуватися з урахуванням сучасних, прогресивних поглядів на економічний розвиток – як симбіозу усього нового, поєднання віртуального та реального світу.

Постановка проблеми. Беззаперечним є той факт, що новітні технології проникли майже в усі сфери життєдіяльності людини. Їх використання дозволяє, по-перше, поліпшити рівень та якість життя населення та, по-друге, збільшити прибутки в економічній сфері. Таким чином, запорукою успішного розвитку має бути створення умов для інноваційних процесів в усіх сферах життєдіяльності ОТГ.

З погляду на вищезазначене процеси бізнес інкубування є одними з найбільш дієвих засобів підтримки підприємницької діяльності. Взагалі, процеси бізнес інкубування спрямовані на створення принципово нової, інноваційної системи господарювання, наслідками функціонування якої є

і диверсифікація економіки території, і нагромадження та ефективне використання людського капіталу, і збереження ресурсного потенціалу, і модернізація інфраструктури, а також і засіб вирішення соціальних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемами розвитку об'єднаних територіальних громад займаються науковці інституту економіко-правових досліджень НАН України Заблудська І.В., Васильчук Н.О., Гречана С.І., Попова І.А., Перепелюкова О.В., Рогозян Ю.С., а також науковці інших установ.

Питанням організації діяльності бізнес інкубаторів присвячено чимало досліджень провідних вітчизняних та закордонних вчених, а саме Багашова Н.В., Горбунова В.Л., Каганова В.Ш., Мартынюк В.Н. та інших. Однак, сучасний стан науково-технічного прогресу потребує постійного удосконалення механізмів формування процесів бізнес інкубування та підвищення їх ефективності.

Метою статті є обґрунтування впливу процесів бізнес інкубування на розвиток об'єднаних територіальних громад.

Результати досліджень. Перш ніж розпочати розглядати процеси бізнес інкубування та їх вплив на соціально-економічний розвиток об'єднаних територіальних громад доцільно навести наступну довідку. Перехід від централізованого до децентралізованого управління в Україні розпочався у 2014 році. Процедура децентралізації передбачає насамперед реформування адміністративно-територіального устрою (АТУ), тобто поділ території держави на певні його частини з метою організації управління на місцях, яке в свою чергу здійснюється створеними в новоутворених адміністративно-територіальних одиницях усіх рівнів – селах і селищах, районах, містах, областях органами державної влади.

Обґрунтовано, що під адміністративно-територіальним устроєм розуміється система внутрішньої територіальної будови держави, головною метою якої є формування, впорядкування та забезпечення територіальної основи здійснення місцевої публічної влади, відповідно до якої відбувається організація функціонування місцевих органів державної влади й органів місцевого самоврядування та забезпечується розвиток регіонів, що сприяє збалансованому розвитку держави в цілому.

Про зміни адміністративно-територіального устрою країни свідчать і статистичні дані, так, за офіційною інформацією розміщеною на сайті «Децентралізації в Україні» станом на серпень 2017 року в Україні створено 616 ОТГ. Згідно прогнозних розрахунків на початок 2018 року в результаті адміністративно-територіальної реформи очікується, утворення близько 1500 спроможних громад. До складу новоутворених ОТГ увійде близько 15% від загальної кількості органів місцевого самоврядування місцевого рівня та буде проживати близько 3,1 млн. осіб. Територія нині утворених ОТГ в областях України – становить близько 600 тис. га, що складає близько 9,5 % від загальної площі країни 60 млн. 362 тис. 800 га [1].

Безперечним є той факт, що розвиток ОТГ відбувається за умов існування відповідного середовища, як зовнішнього, так і внутрішнього, яке складається із багатьох складових. Так зовнішнє середовище формується за наявності природно-географічного, політичного, правового, економічного, соціального, інформаційного, освітнього, культурного, релігійного, етнічного та іншого простору. Інноваційна діяльність ОТГ повинна стати для її мешканців механізмом забезпечення життєдіяльності громади, зробити її конкурентоздатною, сприяти створенню нових робочих місць та розвитку соціальної інфраструктури території, й, взагалі, знизити соціальну напругу. Саме процеси бізнес інкубування і спроможні сприяти організації інноваційної діяльності громади.

Проведені польові дослідження показують, що майже у усіх громадах існують труднощі в освоєнні новітніх технологій. Це пов'язано з відсутністю матеріально-технічної та лабораторно-дослідницької бази для їх опанування, а також з відсутністю наукових та інженерних кадрів для її обслуговування. Здебільшого, науково-технічні інноваційні проекти це розробки провідних наукових установ світу та українських науковців, розуміння яких передбачає відповідний рівень освіти. У свою чергу, це потребує від інноваційно орієнтованих підприємств ОТГ формування такого кадрового складу, який би був спроможним обслуговувати високотехнологічне обладнання. Особливо ці проблеми стосуються сільських об'єднаних територіальних громад, мешканці яких обмежені у доступі до високоякісної освіти.

Вважається, що датою зародження ідеї бізнес-інкубатора є кінець 50-х років минулого століття у Великій Британії. Розвиток цієї ідеї втілювався у створенні більше 1000 бізнес інкубаторів по усьому світу. У розвинених країнах модель бізнес-інкубування працює вже тривалий час і зарекомендувала себе як потужний рушій активізації інноваційної діяльності у промисловості. Лише протягом 90-х років XX ст. завдяки діяльності бізнес-інкубаторів сектором малого бізнесу було створено близько 80% нових робочих місць у Європі та США. Потреба в бізнес-інкубуванні зумовлена також соціально-економічною природою малого підприємництва: протягом трьох років роботи виживає лише 14–30% новостворених малих підприємств, тоді як у бізнесінкубаторі ця чисельність значно зростає і становить 85–86% [2, с. 61].

Так робоча група з розвитку промисловості та підприємництва Європейської економічної комісії ООН, рекомендує урядам країн для стимулювання і формування умов, що сприяють інноваційної діяльності, саме бізнес інкубування. Ці процеси, на їхню думку, є одним з найбільш дієвих і ефективних способів підтримки підприємництва. Процес бізнес інкубування робоча група розглядає як створення умов, що сприяють розвитку інноваційного підприємництва для підприємств, що створюються.

Під бізнес інкубатором розуміється організація, головною метою якої є підтримка підприємницької діяльності на початкових етапах її життєвого циклу. Від зародження інноваційної ідеї до її впровадження у виробництво. Отже, вплив процесів бізнес інкубування на розвиток підприємницької діяльності об'єднаних територіальних громад полягає у її супроводі, тобто забезпеченні умов її реалізації. А саме, від складання бізнес плану до отримання готової продукції або надання послуг.

У сучасних умовах розвитку підприємницької діяльності прийнято говорити не про конкретні «бізнес інкубатори» як такі, а про «процеси бізнес інкубування» як безперервні процеси регіонального розвитку, тобто процеси, що сприяють ефективному розвитку малого і середнього підприємництва.

Основні функції бізнес інкубування полягають у наступному: в наданні сприяння інноваційним малим підприємствам у становленні та розвитку бізнесу шляхом надання на пільгових умовах строком до декількох років офісних, складських приміщень, наукових лабораторій, оргтехніки; у наданні консультативно-експертних послуг в сферах бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві, діловодства, організації адміністративної роботи, підбору кадрів; в організації та проведенні навчальних курсів і семінарів для працівників підприємств з бухгалтерського обліку, маркетингу, бізнес-планування, фінансового менеджменту, управління підприємством; у наданні допомоги підприємствам в отриманні фінансування через систему грантів,

фінансової підтримки через структуру кредитних кооперативів, залучення іноземних інвестицій; у наданні широкого доступу малих підприємств до інформаційного забезпечення; у сприянні в підготовці бізнес-планів, проведенні маркетингових досліджень, просуванні та розвитку продукції [3, с. 148-149].

До функціональних завдань бізнес-інкубатора у сфері надання послуг суб'єктам підприємницької діяльності слід віднести наступні:

- консалтингові послуги;
- надання офісних приміщень;
- допомога у проектуванні бізнес-планів;
- допомога в пошуку джерел фінансування;
- підтримка проекту на початкових стадіях;
- аналіз ринкового середовища та конкурентів;
- прокат наукового і технологічного устаткування на певний період;
- технічно-адміністративне обслуговування (пошта, Інтернет, телефон, факс, ксерокс, офіс-секретар тощо);
- інформаційне та рекламне забезпечення;
- здійснення юридичних та бухгалтерських послуг;
- послуги у сфері оцінки бізнесу, ризику ведення бізнесу та ін.;
- науково-технічні (впровадження нових технологій, ноу-хау, нових продуктів) [3, с. 151].

Таким чином, враховуючи той спектр послуг, які надають бізнес інкубатори, та обмежені можливості ОТГ (перш за все, це стосується фінансових та кадрових ресурсів, а також інформаційного та технологічного забезпечення) у втіленні інноваційних проєктів, доречною буде їх співпраця.

Доцільно описати найбільш поширені схеми організації роботи бізнес інкубаторів, які можна застосовувати і для розвитку інноваційної діяльності в ОТГ. По-перше, це коли взаємини бізнес-інкубатора і суб'єкта підприємницької діяльності будуються на договірній основі та, по-друге, коли бізнес-інкубатор надає послуги за принципом холдингової компанії.

Досліджуючи процеси становлення та розвитку ОТГ в Україні, громадам можна запропонувати використовувати досвід гміни (таку назву мають об'єднані територіальні громади у Польщі) у співпраці з бізнес інкубаторами. Гміна – це початкова і найважливіша одиниця адміністративної влади Польщі [4]. У відповідності до Стратегічної мети регіональної політики Польщі гміни мають бути настільки міцними, щоб реалізувати свої завдання. Так невеликі за обсягом гміни мають великі бюджети завдяки наявності корисних копалин, інноваційних підприємств тощо.

Фінансова підтримка регіонального розвитку гмін здійснюється на підставі національної стратегії регіонального розвитку Польщі та ініціатив самоврядування воєводств, відповідно до принципів

врівноваженого розвитку. Вона спрямована на реалізацію наступних завдань:

- розвиток підприємництва, особливо малого та середнього бізнесу, господарських інновацій, трансферу технологій;
- реструктуризацію обраних галузей громадських послуг локальної та регіональної економіки, що базується на принципах врівноваженого розвитку;
- створення нових робочих місць;
- інвестиції в сферу технічної і транспортної інфраструктури, які покращують умови здійснення економічних інвестицій;
- заходи в галузі освіти, зокрема інвестиції в освіту і навчання дорослих;
- заходи в сфері локальної та регіональної культури, як складових національної культури, а також збереження і розвиток культурної спадщини;
- інвестиції в поліпшення навколишнього середовища;
- розвиток інститутів, зайнятих підтримкою активності і діяльності самоврядних спільнот;
- проведення досліджень, необхідних для здійснення політики регіонального розвитку тощо [5].

Так для бажаючих вести бізнес в Польщі пропонується варіант ведення підприємницької діяльності за допомогою процесів бізнес інкубування. Підприємцям, на початку їх діяльності, доводиться вирішувати величезну кількість завдань, починаючи з пошуку замовлень, товарів, послуг, методів роботи з клієнтами, питань працевлаштування, податків і їх оптимізації, контролю бухгалтерського та кадрового обліку, юридичної безпеки і рутинних формальностей. З метою спрощення вирішення вище перелічених завдань, пропонуються застосовувати процеси бізнес інкубування, для того щоб «підприємець міг міцно встояти на ногах і працювати над розвитком бізнесу, а не потонути в формальностях і невідомості» [6].

У Польщі процеси бізнес інкубування полягають у наступному:

- супровід в створенні, адаптації та розвитку бізнесу в польських реаліях;

- короткі терміни реєстрації підприємства до мінімуму (1-2 дні) та велика оптимізація ризиків, пов'язаних з контролем Державних установ і правової та податкової відповідальності;

- надання юридичній особі інкубатора LP в користування новому підприємству (LPU), інтегруючи його в структуру інкубатора, з метою тестування і розвитку наявної бізнес ідеї в реаліях польського ринку;

- юридичне, бухгалтерське / податкове / кадровий супровід / оптимізація витрат і відповідальності;

- доступ до системи управління (банківський суб-рахунок / рахунки, CRM і облікової панелі, інше);

допомога в оформленні всіх необхідних документів для трудової діяльності / легалізації праці та проживання в Польщі, підбір відповідної схеми рухів для кожного бізнес – мігранта на підставі діяльності в інкубаторі LP;

обмін контактами, обмін інформацією, консультації, юридична адреса і можливість користування офісом [6].

Таким чином, процеси бізнес інкубації створюють платформу для ведення бізнесу у Польщі як резидентами так і нерезидентами, що дає змогу успішно розвивати економіку країни.

Яскравим прикладом може служити розповсюдження технологій вітроенергетики у Польщі. Варто звернути увагу на те, що в останні роки вітряна енергетика є надзвичайно швидко зростаючою галуззю, в якій беруть участь значні ресурси приватних інвесторів.

Так за рахунок процесів бізнес інкубування у 2015 році Польща встановила більше вітрових турбін, ніж будь-яка інша європейська країна, за винятком Німеччини. За даними агентства по регулюванню енергетичного сектора, наприкінці 2015 року загальна встановлена потужність становила 4592 МВт, що свідчить про її збільшення на 40%. Таким чином, потужність вітропарку Польщі майже досягла рівня показників Данії [7].

Отже, відзначимо, що об'єднаним територіальним громадам України доцільно враховувати позитивний досвід Польщі, який може стати підґрунтям їх успішного розвитку. Наприклад, для Куцурубської сільської об'єднаної територіальної громади України позитивним був би досвід освоєння технологій вітроенергетики. Куцурубська сільська об'єднана територіальна громада розташована у краю унікального м'якого клімату з лікувальним степом, річковим і морським повітрям, один з найбільш сонячних регіонів в Україні, місце де з'єднується Південний Буг, Дніпро і Чорне море, де чудові чорноземи дарують людям дари землеробства, земля з великим досвідом виноградарства, виноробства, садівництва, вирощування хліба, акваторія, куди приходять кораблі з усього світу, територія з багатоміліардною історією, місце де знаходяться пам'ятники історії світового рівня, спільнота людей, яка прославлена працею та гостинністю її мешканців. Враховуючи природно-географічні особливості громади вважаємо, що пріоритетом її розвитку могли би стати інноваційні технології у галузі вітроенергетики. Впровадження цих технологій та організація інноваційної підприємницької діяльності можливо на основі процесів бізнес інкубування.

Ефективність процесів бізнес інкубування пов'язана як з організаційними, так і економічними чинниками. Їх розвиток не завжди потребує бюджетних вливань і може здійснюватися за рахунок спонсорства або самофінансування. Їх здатність стати самоокупними лише 10-60%. Українські бізнес-інкубатори здебільшого існують

за рахунок фінансування міжнародних донорських організацій, приміщення їм надають служби працевлаштування населення при держадміністраціях міст і районів. Джерелами їхнього фінансування найчастіше є кошти міжнародних фондів та грантових програм і лише невеликою мірою – кошти місцевих адміністрацій та спонсорів [3, с. 151].

Висновок. Процес досягнення позитивних змін та забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад повинен відбуватися з урахуванням сучасних, прогресивних поглядів на економічний розвиток – як симбіозу усього нового, поєднання віртуального та реального світу.

Обґрунтовано, що майже у багатьох громадах існують труднощі в освоєнні новітніх технологій. Це пов'язано з відсутністю матеріально-технічної та лабораторно-дослідницької бази для їх опанування, а також відсутністю наукових та інженерних кадрів для її обслуговування.

Досліджуючи процеси становлення та розвитку ОТГ в Україні, громадам можна запропонувати використовувати досвід польських гмін у співпраці з бізнес інкубаторами.

Л і т е р а т у р а

1. Моніторинг процесу децентралізації станом на грудень 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/oleksandrvmrnyk/2017-80912337>
2. Багашова Н. В. Бізнес-інкубатори: світовий й вітчизняний досвід створення і функціонування / Н. В. Багашова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 11. Ч. 1. – С. 60-63.
3. Степаненко В. В. Бізнес-інкубування та інноваційні центри – перспективні форми підтримки та розвитку малого підприємства в Україні / В. В. Степаненко // Сталый розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал, 2015. – №1. [26]. – С. 148 – 153.
4. Територіальна Громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування в Україні. Адміністративний поділ Польщі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tergromada.blogspot.com/2014/05/blog-post_13.html
5. Polish Sejm (2000), "Act on supporting regional development" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sejm.gov.pl>.
6. Polskie Centrum Kultury, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.polska-ua.org/?page_id=13&forum=8&topic=144&page=1&post.
7. Европейские перспективы. Польский энергетический поворот. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://book.energytransition.org /ru/node/66>

References

1. Monitoring procesu decentralizacji' stanom na gruden' 2017 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.slideshare.net/oleksandrvmrnyk/2017-80912337>
2. Bagashova N. V. Biznes-inkubatory: svitovyy j vitchyznjanyj dosvid stvorennja i funkcionuvannja / N. V.

- Bagashova // Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. – 2015. – Вип. 11. Ч. 1. – S. 60-63.
3. Stepanenko V. V. Biznes-inkubuvannya ta innovacijni centra – perspektyvni formy pidtrymky ta rozvytku malogo pidpryjemstva v Ukraini / V. V. Stepanenko // Stalyj rozvytok ekonomiky. Mizhnarodnyj naukovy-vyrobnychyj zhurnal, 2015. – №1. [26]. – S. 148 – 153.я
 4. Terytorial'na gromada – pervynnyj sub`jekt misceвого samovrjaduvannya v Ukraini. Administratyvnyj podil Pol'shhi. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://tergromada.blogspot.com/2014/05/blog-post_13.html
 5. Polish Sejm (2000), "Act on supporting regional development" [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.sejm.gov.pl>.
 6. Polskie Centrum Kultury, [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.polska-ua.org/?page_id=13&forum=8&topic=144&page=1&post.
 7. Evropejskye perspektyvy. Pol'skij energetycheskyj povorot. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://book.energytransition.org/ru/node/66>

Бойченко Э.Б. Процеси бізнес інкубування як інструментарій розвитку об'єднаних територіальних громад

В статье обосновано, что достижения положительных изменений и обеспечения устойчивого развития объединенных территориальных общин должно происходить с учетом современных, прогрессивных взглядов на экономическое развитие – как симбиоза всего нового, сочетание виртуального и реального мира. Доказано, что почти во многих общинах существуют трудности в освоении новейших технологий.

Обосновано, что объединенным территориальным общинам Украины целесообразно учитывать положительный опыт Польши в организации процессов

бизнес инкубирования, который может стать основой их успешного развития.

Ключевые слова: процессы бизнес инкубирования, объединенные территориальные общины, инновационная деятельность, организация работы бизнес инкубаторов.

Boichenko E. B. Business incubation of processes as tools for the development of united territorial communities

The article substantiates that achieving positive changes and ensuring the sustainable development of the united territorial communities should take place taking into account modern, progressive views on economic development - as a symbiosis of all new, a combination of the virtual and real world. It has been proved that in many communities there are difficulties in mastering the latest technology.

In modern conditions of entrepreneurial activity it is customary to speak not about specific "business incubators" as such, but about "business incubation" processes as continuous processes of regional development, that is, processes that promote the effective development of small and medium enterprises.

It is substantiated that it is expedient for the united territorial communities of Ukraine to take into account the positive experience of Poland in organizing the processes of business incubation, which can become the basis for their successful development.

Key words: business incubation processes, united territorial communities, innovative activity, organization of work of business incubators.

Бойченко Еліна Борисівна – старший науковий співробітник ІЕПД НАН України, м. Київ, д.е.н., доцент кафедри економіки підприємств, e-mail: boychenko-elina@ukr.net

Рецензент: д.е.н., проф. **Заблодська І.В.**

Стаття подана 23.08.2018